

Den norske tannlegeforenings Tidende

126. ÅRGANG – 2016

Ansvarlig redaktør: Ellen Beate Dyvi

Tidende utgis på papir og på internett i fulltekst med fritekstsøk: www.tannlegetidende.no

LEDER

Nordisk start om viktig tema	5
Norsk fagspråk, så folk forstår	93
Vakuum.....	201
Vårvisse ting	277
Troverdig og til nytte	341
God reise!.....	435
Ny start og nye gjentakelser	517
Uklare sosiale regler.....	589
I all verden	677
Foreslår taushet i kommunen	761
God jul	837

PRESIDENTEN HAR ORDET

«Spørrelyst og viljen til å svare»	7
Hva gjør NTF for deg?	95
Sunn munn, sunn kropp	203
Obligatorisk etterutdanning – nye regler, nye muligheter og nye medlemsfordeler!.....	279
«Det gule heftet»: Trygderefusjon til glede og fortvilelse.....	343
Tanker om samarbeid og et ønske om god sommer!.....	439
Nå formes fremtidens tannhelsetjeneste.....	519
Antibiotikaresistens – vår tids største helse-trussel	591
Sammen er vi sterke!.....	683
Pasientsikkerheten først – alltid!	763
Nå er det jul igjen!	839

NORDISK TEMA: SMERTE OG SMERTE-LINDRING

Preface for the Nordic Theme 2016: Pain and Pain Control	9
<i>Alstergren P, Baad-Hansen L, Johansson A, Bell YL.</i> Hands-on checklists for chronic orofacial pain in general dental practice.....	122
<i>Berge T, Schjødt B, Bell RF, Johansson A, Paulsberg A-G, Geitung J-T, Rosén A.</i> Assessment of patients with severe temporomandibular disorder in Norway – a multi-disciplinary approach	114
<i>Brodin E, Ernberg M, Olgart L.</i> Neurobiology: General considerations – from acute to chronic pain.....	28

<i>Forssell H, Alstergren P, Bakke M, Jääskeläinen SK.</i> Persistent facial pain conditions	36
<i>Jonasson P, Kirkevang L-L, Rosen A, Bjørndal L.</i> Acute dental pain II: pulpal and periapical pain	20
<i>Närhi M, Bjørndal L, Pigg M, Fristad I, Haug SR.</i> Acute dental pain I: pulpal and dentinal pain	10
<i>Pedersen AML, Forssell H, Grinde B.</i> Orofacial pain conditions – Pain and oral mucosa	96
<i>Wänman A, Ernberg M, List T.</i> Guidelines in the management of orofacial pain/TMD. An evidence-based approach.....	104

ODONTOLOGISKE MATERIALER

Forord: Artikkelserie om odontologiske materialer.....	841
<i>Benetti AR, Peutzfeldt A.</i> Bindingssystemer og deres anvendelse.....	864
<i>Björkman L, Gjerdet NR, Samuelsen JT, Valen H, Lægreid T.</i> Dentale restaureringsmaterialer: Biologiske egenskaper og deres kliniske konsekvenser.....	872
<i>Dahl JE.</i> NIOM – 45 år for nordisk tandsundhed	842
<i>Kopperud HBM, Peutzfeldt A.</i> Kompositte materialer – basale egenskaper	848
<i>Kopperud SE, Ástvaldsdóttir Á, Jacobsen T.</i> Hvordan går det med kompositte restaureringer?	858

VITENSKAPELIGE ARTIKLER

<i>Bach SJ, Nazari E, Jensen JL, Bjørnland T.</i> Keratocystisk odontogen tumor. En retrospektiv kvalitativ undersøkelse av forekomst og residiv etter kirurgisk behandling	772
<i>Baumgartner CS, Wiggen TI, Wang NJ.</i> Innkalling av toåring til tannklinik. Kariesutvikling fra to til fem år	600
<i>Bjørkvik J.</i> Tannlegen og pasienten: En oppfølgingsstudie av pasienter som har gjennomført behandling av tannbehandlingsangst	350
<i>Clasen ABS, Wang NJ.</i> Oversikt over vanlige mineraliseringsforstyrrelser i emaljen og	

erfaringer i klinikken	764
<i>Hald JD, Farholt S, Gjørup H, Haubek D.</i>	
Osteogenesis imperfecta – odontologiske Implikationer. En oversigtsartikel	690
<i>Jacobsen N.</i> Oral helse og kognitiv funksjon	344
<i>Jacobsen N, Hensten A.</i> Er probiotika relevant for oral helse?	520
<i>Lygre H.</i> Måling av kortisol i saliva.....	684
<i>Mulic A, Bjørg AB, Delbeck IMB, Lie IK,</i> <i>Stenhagen KR.</i> Beskytter tannpasta mot erosjoner?	592
<i>Printzell L, Haseid CF, Hjortsjö C, Ekfeldt A.</i>	
Klinisk utfall av adhesivt cementerede hel- keramiske restaureringar utførda på en spesialistutbildningsklinik.....	882
<i>Ressem SLA, Klock KS, Lygre H, Kjome RLS,</i> <i>Haavik S.</i> Pasienten som kilde til legemiddel- opplysninger	206
<i>Schenck K, Helgeland K.</i> Rask og effektiv sårtilheling i munnhulen: En rolle for signal- molekyler i saliva?	212
<i>Vanberg K, Husby I, Stykket L, Young A,</i> <i>Willumsen T.</i> Tannhelse blant et utvalg injiserende heroinmisbrukere i Oslo.....	528
<i>Velstad MB, Husøy L, Jensen R,</i> <i>Langeland M, Thengs L, Slinde I, Øilo M.</i>	
Rent nok? Effekt av overflatedesinfeksjon på tannklinikker.....	280
<i>Velstad MB, Øilo M.</i> Kjemisk overflate- desinfeksjon på tannhelseklinikker. Oppfølgingsundersøkelser.....	288

KASUSPRESENTASJON

<i>Bletsa A, Iden O:</i> En uvanlig tilnærming til behandling av dens invaginatus. En kasusrapport	700
<i>Espeland L, Birkeland K, Haanæs HR,</i> <i>Stenvik A.</i> Amelogenesis imperfecta: Behandling ved retensjon og resorpsjon av tenner	890
<i>Søland TM, Frafjord R, Solheim T.</i> Et tilfelle av sentralt ossifiserende fibrom.....	780
<i>Søland TM, Kjølle GK, Solheim T.</i> Oral melanotisk flekk – en kasuistikk	294

KLINISK FAG

<i>Reisegg K.</i> Praktisk klinisk fotografering.....	138
<i>Tornes K, Neppelberg E.</i> Hva gikk galt? Tannimplantatskandalen på 1990-tallet.....	132

AKTUELT FAG

<i>Gjerdet NR.</i> Svensk tannhelseregister med store muligheter.....	711
--	-----

<i>Langbach O, Kristoffersen AK, Abesha-Belay E,</i> <i>Enersen M, Røkke O, Olsen I.</i> Nett i buk- veggen hos brokkopererte inneholder orale mikrober	610
<i>Løes S, Skarstein K, Lægreid T, Johannessen AC.</i>	
Identifikasjonsarbeidet etter helikopterulykken ved Turøy –Tannlegen er fremdeles viktig....	536
<i>Mosdøl A, Dahm KT, Denison EM-L.</i> Bedre kunnskapsgrunnlag om tiltak for å fore- bygge karies hos førskolebarn	220
<i>Olsen I.</i> Mulig samspill mellom genet for apolipoprotein og periodontitt ved Alzheimers sykdom og enkelte systemiske sykdommer...	302
<i>Olsen I.</i> Ny kunnskap om munnhulens mikro- flora utfordrer vår «chairside» diagnostikk ..	143
<i>Olsen I, Hajishengallis G.</i> <i>Porphyromonas</i> <i>gingivalis</i> hemmer viktige funksjoner hos nøytrofile leukocytter	356
<i>Olsen I, Yilmaz Ö.</i> <i>Porphyromonas gingivalis</i> endrer aktiviteten til inflammasomer slik at bakterien kan invadere og overleve i celler og vev i og utenfor munnhulen.....	228
En kvinne i 30-årene med hoste, tremor, uro og synsforstyrrelser. Kvikksølveksponering årsak til synsforstyrrelse og andre helseplager.....	712

DOKTORGRADER

<i>Salwa Mustafa Nourelhuda Suliman:</i> Bærere for kontrollert frigjøring av beindannende substanser	144
<i>Heming Olsen-Bergem:</i> Kjeveleddet hos barn og ungdom med artritt	230
<i>Jenny Bogstad Søvik:</i> Erosjoner blant norske 16–18-åringene. Hyppighet, risikoindikatorer og genetisk variasjon	298
<i>Niels Hågensli:</i> Vellykkede underbitts- operasjoner	300
<i>Hager R, Zein Elabdeen:</i> Kartlegging av markører for aggressiv periodontitt	358
<i>Niyaz Al-Sharabi:</i> Kan signalstoffer fra stamceller hjelpe ved tannskader?	360
<i>Oscar Villa:</i> Bløtvevsregenerasjon med emaljematriseproteiner	538
<i>Anca Virtej:</i> Vekstfaktorer for blod og lymfekar og deres rolle i utvikling av apikal periodontitt	540
<i>Anders Verket:</i> Benregenerasjon med titan- baserte stillaser	788
<i>Therese Thornton Sjursen:</i> Opplever reduserte helseplager etter amalgamutskiftning	895

AKTUELT

NTFs nye generalsekretær: Føler seg hjemme i ny jobb.....	50
--	----

NTFs representantskapsmøte på Gardermoen 28.–29. november 2015: Godt forberedt.	54
Alle privatpraktiserende medlemmer i NTF blir spurt: Undersøker privat tannhelsetjeneste.....	60
Med etikk på agendaen.....	146
TkMN dekker fylkene Nord- og Sør-Trøndelag samt Møre og Romsdal: Snart fulltallige.....	148
Fin start på 125-årsfeiring av Bergen Tannlege- forening: Vestlandsmøte i kjent stil.....	150
Avgangsstudenter med interesse for forskning: Gode vinnere	232
Nasjonal strategi mot antibiotikaresistens: Omfatter også tannhelsetjenesten	234
Opprettelse av ny studentforening: NTF Student	236
Holmenkollsymposiet 2016	318
Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst – TKØ: På plass i egne lokaler	369
Nytt bygg for odontologisk fakultet ved Universitetet i Oslo: Flytter til Gaustad.....	372
Helfos etterlevelsesarbeid: Sjutrinnsmodell for rett ytelse	374
NTFs medlemsundersøkelse 2015	376
Fortsatt stabile lesevaner	380
Helsepolitisk barometer: Folket vil ha mer offentlig støtte	384
FDIs store satsingsområder: Globalt kvikksølv- forbud og forebygging av periodontitt	548
Samfunnsodontologisk forum på Hamar, 7.–9. juni, 2016: God timing og god stemning	552
Lærerikt, kjempekjekt og travelt	558
Odontologisk fakultet i Oslo: Viser frem sin grenseløse forskning.....	560
Hvorfor så fornøyde med tannlegen?	612
IADR's pris for unge forskere til UiO.....	615
Torgersen-saken, videre oppfølging: Klage til sivilombudsmannen.....	616
Historien om en norsk tannlegehøyskole i Etiopia: En lang ferd mot målet	620
Arendalsuka 2016: Tverrfaglig samarbeid	630
Høring om oppfølging av forslag i Primærhelse- tjenestemeldingen og Oppgavemeldingen mv.: Stor sak for tannhelsetjenesten.....	716
Forskerlinjen i odontologi ved Universitetet i Bergen	720
Nytt nettbasert kurs i etikk	722
FDIs verdenskongress 2016: Velsmurt med godt faglig innhold	724
Oppgraderer selv om flytting er bestemt	732
Runde partikler gir best resultat	792
Forskningsdagene på Litteraturhuset, Oslo, 28. september 2016: Skjebnesvangre reiser – ingen vei tilbake? Om odontologiens rolle i to kriser	794
Spesialister på laser	944
NTFs LANDSMØTE	900–943

KOMMENTAR OG DEBATT

Hvorfor øker kontingenten i NTF så mye, eller for å spørre på en annen måte: Hvorfor øker utgiftene i NTF så mye? (Stien Tessem)	239
Svar til Stein Tessem: «Hvorfor øker utgiftene i NTF så mye?» (Camilla Hansen Steinum) ..	241
Unpresidential (Øyvind Simonsen)	243
Svar til Øyvind Simonsen (Morten H. Rolstad) ..	244
Er nyutdannede tannlegers rettssikkerhet truet? (Arne Åsan og Svein Aage Valen)	245
Replik til innlegget «Er nyutdannede tann- legers rettssikkerhet truet»?	247
Støtter lørdagsgodt (Jacob Juel Christensen og Vegard Lysne)	387
Orajel® kommer til klinikken (på registreringsfritak) (Lasse Ansgar Skoglund og Ellen Christine Vigen).....	388
Spesialist i klinisk odontologi? – eller TANNLEGE, som det het før (Carl Christian Blich)	801
Helsedirektoratet svarer Carl Christian Blich: Breddespesialitet i klinisk odontologi: Kunnskap viktig for Helsedirektoratets tilråding (Hildur C. Søhoel og Per Magne Mikaelson)	803
Noen refleksjoner rundt Colosseumklinikken, etikk og virkelighet (Roar Gommæs)	805
Kjære kollega Roar Gommæs! (Gard Lauvsnes) ..	807
Veien blir til mens Helsedirektoratet går (Carl Christian Blich)	947
Statsbudsjettet 2017: Helsefaglige endringer forutsetter dialog mellom helsemyndighetene og fagmiljøene(Geir Bj. Kristiansen)	949
Svar til Geir Bj. Kristiansen: Statsbudsjettet 2017 (Lisbeth Normann)	950

ARBEIDSLIV OG PRAKSISDRIFT

Ny veileder i etablering og organisering av tannlegevirksomhet.....	64
Spør advokaten: Arbeidstid	65
Nye uførepensjonsordninger	155
NTF er bekymret for nyutdannede tannlegers rettssikkerhet	158
Spør advokaten: NPE og ansvarsforsikring.....	157
Lån fra selskap til personlig aksjonær = utbytte	250
Spør advokaten: Hvem bestemmer ferie- tidspunkt?	251
Forslag om ny offentlig tjenestepensjon – særaldersgrenser en utfordring	320
Spør advokaten: oppdragstakermodellen	323
Permittering.....	392
Spør advokaten: Nyansattes rett til ferie og feriepenger.....	394
Det sentrale lønnsoppgjøret 2016.....	564
Historisk lønnsoppgjør i staten.....	565

Spør advokaten: Arbeidstakers rett til ulønnet utdanningspermisjon	566
Midlertidig ansettelse på generelt grunnlag	633
Spør advokaten: Sykdom i ferien og rett til utsatt ferie	636
Krav om omgjøring eller reklamasjon etter overdragelse av virksomhet	739
Spør advokaten: Pensjonsalder i den offentlige tannhelsetjenesten	742
Nye regler om konkurransebegrensende avtaler i arbeidsforhold	809
Spør advokaten: Lederkompetanse i tannlegevirksomhet	814
Rekruttering av nye medarbeidere	952
Spør advokaten: Overføring av ferie	954

SNACK OM ETIKK

Endring i NTFs etiske regler: Praktisere under eget navn	67
Etikk mot livets slutt	163
Etikk og Helfo-refusjoner	253
Tredjepart som betaler	325
Moralsk nøytralisering – eller «å strekke strikken»	397
Tannleger som tannteknikere	569
NTFs etiske regler: Sosiale medier og sosiale verdier	641
Etikk på landsmøtet	745
Når ressurser ikke strekker til – et etisk dil- emma. Resurser i offentlig sektor - hva kan vi tilby?	817
Henvielse til spesialist	957

MINNEORD

Svein Jacobsen	166
Håkon Kitterød	167
Birgit Thilander	822

NOTABENE

Nesten seks av ti nye tannleger har utenlandsk eksamen	258
Rapport fra Helsetilsynet: Seks tannleger mistet autorisasjonen i 2015	260
Rapport fra internasjonalt studentseminar: Ingen kaviteter – en utopi?	572

BOKNYTT	266, 502, 579, 825, 966
---------------	-------------------------

TIDENDES SOMMERHEFTE

Jakten på Sequoia	442
Munketårnet på Akershus festning	446
Tøff toppstur på Loenmøtet	448
Husker du Alaa al-Aswany?	450
Insha'Allah	451
Alene på langs	452
Vandret landet fra sør til nord	456
Historieinteressert forfatter og oversetter	460
Slår knute på tråden	463
Tannverk fra Guatemala	466
Alltid underveis	468
Fullførte verdens lengste renn	470
Du står alltid i veien	472
I en hage ved en fjord	474
Hva skal du lese?	480
NTFs landsmøte 2016 i Stavanger	486
Erfaring for livet	490
En reiserapport fra Etiopia 16.–23 august 2015: Tannhelse uten grenser	492